

Sedmi međunarodni naučni skup pod nazivom
“Hrvatsko – srpski odnosi u 20. vijeku – zaštita nacionalnog identiteta” Golubić (Obrovački); 24. - 27. 08. 2014. god.

Julija Švonja, doktorand
Fakultet političkih nauka
Beograd

Očuvanje nacionalnog identiteta srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj
kroz razvoj Evropskog društva znanja

Apstrakt

Evropsko društvo znanja, pored ekonomske i obrazovne kategorije, koje se najčešće vezuju za njega, uključuje i kulturnu dimenziju. U ovom radu će se pokušati prikazati realna mogućnost očuvanja nacionalnog identiteta srpske nacionalne zajednice kroz Evropsko društvo znanja koje je u fazi razvoja i implementacije u Republici Hrvatskoj. Akcenat analize u ovom radu je na jeziku, pismu i vjeri kao ključnim obilježjima Srba u Hrvatskoj. Asimilacija srpskog naroda u Republici Hrvatskoj je zapažena na svim nivoima: jezički, kulturni, psihološki i prirodni. Da li se to ide ka kobnom antisrpskom cilju, da se ostatak Srba u Hrvatskoj pokrsti? Zastupati demokratska građanska prava srpskog naroda u Republici Hrvatskoj, a ne biti disident političkom sistemu, bar u nekim poljima javne uprave, gotovo pa je nemoguće. Tome svjedoči aktuelni problem pisma i jezika Srba u Hrvatskoj. Koliko će Hrvatska kao članica EU, po direktivama Evropske komisije, u praksi sprovoditi evropsku inicijativu društva znanja, koje pored socijalnih i ekonomskih elemenata uključuje i nacionalni i kulturni identitet srpskog manjinskog naroda, tek treba da vidimo. To vrijeme tek treba da nastupi.

Ključne riječi: srpska nacionalna zajednica u Republici Hrvatskoj, nacionalni identitet, nacionalni identitet srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj, društvo znanja, Evropsko društvo znanja

Abstract

European knowledge society, in addition to the economic and educational category, with which it is most often associated, also includes a cultural dimension. This paper will try to show the realistic possibility to maintain the national identity of the Serbian community through European knowledge society that is currently being developing and implemented in the Republic of Croatia. The emphasis of analysis in the paper is on language, alphabet and faith, seeing as they are the key characteristics of Serbs in Croatia. Assimilation of Serbian people in the Republic of Croatia has been observed on all levels: linguistic, cultural, psychological and natural. Is it a step towards the infamous anti-Serbian goal of having the remaining Serbs in Croatia rebaptised into catholicism? To stand for democratic civil rights of the Serbian people in the republic of Croatia and not to be a political dissident (at least in some fields of public administration) is virtually impossible. This is emphasized by the current problem of alphabet and language of Serbs in Croatia. Whether and to what extent Croatia (as an EU member and following the directions of European Committee), will practically implement the European initiative of knowledge society that entails, in addition to social and economic elements, the national and cultural identity of the Serbian minority, remains to be seen. Such time is yet to come.

Key words: Serbian national community in the Republic of Croatia, national identity, national identity of the Serbian national community in the Republic of Croatia, knowledge society, European knowledge society

Društvo znanja kroz vrijeme

Prva tehnološka revolucija počela je polovinom XVIII vijeka i svijetu je donijela otkrića kao što su mašine za štampu, parne mašine, atomska energija. Druga industrijska revolucija je informaciona (ili elektronsko-informaciona) revolucija i zvanično počinje 1946. godine kada je izumljen prvi elektronski računar. Posljednjih 60-ak godina zabilježen je hiperrazvoj informacionih tehnologija što direktno vodi ka mnogim promjenama u svijetu. Nijedna druga privredna grana nije se razvijala takvim tempom. Mašinstvu je, poredbe radi, trebalo 200-300 godina da postigne približan stepen razvoja. Ekonomski koncept većeg dijela XX vijeka zasniiva se na razvoju zasnovanom na ograničenim sredstvima i ostvarivanja visokih stopa rasta

u dugom vremenskom periodu, dok se krajem XX vijeka ovaj koncept smijenjuje konceptom održivog razvoja koji se zasniva na novim ekonomskim teorijama rasta.

Pojam „društvo znanja“ najčešće se vezuje za Drakera jer u svojim knjigama „Menadžment u praksi“, „Postkapitalističko društvo“, „Moj pogled na menadžment“ dokazuje da u modernom društvu od 1945. godine znanje ima ključnu ulogu. On navodi da je znanje koje se kroz historiju vezivalo za ličnost počelo da se vezuje za rad: „I na zapadu i u Aziji, znanje se uvijek vezivalo uz ličnost, na ono što se odnosi na biće, na postojanje. Skoro preko noći, ono je počelo da se vezuje uz djelanje, činjenje. Postalo je resurs i oruđe, korisno dobro. Do tada privatno dobro, znanje je preko noći postalo javno dobro.“¹

Pojmovi nastali informacionom revolucijom koji se često koriste su: „učeće društvo“ ili „društvo učenja“, „društvo znanja“, „društvo zasnovano na znanju“, „ekonomija zasnovana na znanju“, „organizacija koja uči“, „radnik znanja“. Društvo znanja ili društvo zasnovano na znanju odgovor je na ekonomske promjene i političku dinamiku modernog doba, koje ukazuje na potrebu visokoobrazovanog građanstva koje je spremno nositi se sa inovativnim promjenama, promjenama u preduzetništvu kao i dinamičnim trendovima savremenog društva. U savremenom društvu informacione tehnologije se koriste da bi radne aktivnosti i procese učinili efikasnijim i efektivnijim. Informacione tehnologije se primjenjuju u skoro svim fazama proizvodnje, distribucije, promocije.

Dekretom Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), 1961 god., obrazovanje je prestalo biti djelatnost kojom zajednica učestvuje u razvoju slobodnog, nesputanog pojedinca, tj. čovjeka kao slobodnog mislećeg bića. Tako je obrazovanje od strane iste organizacije 47 godina kasnije (Glas Koncila, 07.12.2008.), bilo definisano kao najbolja ekonomska investicija. Posljedice toga su promjene u shvatanju znanja u društvu, naime došlo je do takvog zaokreta da je znanje zadobilo tržišnu vrijednosti i tako postalo tržišnom kategorijom. Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) preporučuje upotrebu slijedeće tri široke kategorije kompetencija za postavljanje ključnih obrazovnih ciljeva:

- Sposobnost za efektivnu upotrebu kao što su jezik i računari.
- Sposobnost za interakciju sa ljudima različite kulture i različitog porijekla.

¹ Drucker P. F, 1993, *Post-Capitalist Society*, Harper Business, New York, str. 26.

- Sposobnost da upravljamo svojim životima.²

U studiji Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) o visokom obrazovanju posebna pažnja je usmerena na formiranje ljudskog kapitala kroz učenje, istraživanje i razvoj, korišćenje znanja i iskustva. Glavni trendovi koje navode stručnjaci su:

- ekspanzija sistema visokog obrazovanja;
- diversifikacija – novi vidovi obrazovanja i novi modeli predavanja;
- obrazovanje je heterogeno, odražava se kroz porast učešća žena i etničkih grupa u obrazovnom procesu, kao i različitost starosnog doba;
- novi način finansiranja;
- promjene u vođstvu kroz perspektive novih akademskih vođa – menadžment u obrazovanju;
- globalno povezivanje, mobilnost i saradnja.³

„Društvo znanja“ je evropska inicijativa kojom upravlja Evropska komisija te se o njemu strateški raspravlja u razvijenim zemljama kao i zemljama članicama Evropske unije. Odluka Evropske komisije o „Izgradnji zajedničke budućnosti: politički izazovi i proračunski učinci proširenja unije za period 2007-2013“ od 24.11.2006. god. obuhvata političke, administrativne i finansijske kriterijume za realizaciju novih obrazovnih programa i programa za osposobljavanje i ubranu mobilnost pojedinaca prema sistemu cjeloživotnog učenja.

Strukturu društva znanja prvi je definisao Institut Svjetske Banke u okviru programa Znanje za razvoj. Sastoji se od četiri grupe koje čine bazu društva znanja, a to su obrazovanje-formalno i neformalno, informaciona infrastruktura, inovacioni sistem, pravni i ekonomski okvir.

Evropsko društvo znanja i Srpska nacionalna manjina u RH

Iako danas mnogi smatraju društvo znanja za novinu, njegove elemente nalazimo u najdaljoj istoriji, u vrijeme plemenskih zajednica gdje se znanje prenosi s koljena na koljeno i na taj način akumulira stvarajući društveni kapital. U ovakvom društvu, zajednici ili plemenu znanje je svima dostupno. Izraz društvo znanja potiče iz tridesetih godina XX vijeka, a svoju popularnost postiže u kontekstu teza postindustrijskog društva kada su Alain Touraine i Daniel Bell izdali svoje knjige „Postindustrijsko društvo“ i „Dolazak postindustrijskog

² Keely, Brian, 2010, Ljudski kapital, Kako ono što znate oblikuje vaš život, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, Ministarstvo prosvete, Republika Srbija, str. 63.

³ Tertiary Education for the knowledge Society Pointers for Policy Development, OECD 2008. Preuzeto za <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/47698479.pdf> na dan 29.07.2014.

društva“. Ključna karakteristika savremenog društva znanja je ta što se kroz sistematski i teoretski informisanom metodom dolazi do znanja.⁴

Evropsko društvo znanja kao evropska inicijativa kojom upravlja Evropska komisija pokušava da evropske nacionalne države približi društveno, kulturološki i politički kroz stvaranje približnih uslova života i životnih mogućnosti. Evropsko društvo znanja u svojoj premisi, integriše strukturne promjene socioekonomskih trendova i tokova razvoja u državnim sistemima zemalja članica Evropske unije i normative za buduće države članice i pridružene partnere. Novi istraživački program Evropske unije prikazuje zahtjev bržeg tempa razvoja društva znanja u nacionalnim državama.⁵

„Neoliberalni“ ili „Vašingtonski konsenzus“ sredinom XX vijeka potpisale su zemlje koje predstavljaju jezgro svijetskog sistema, a odnosi se na budućnost svijetske ekonomije u ulozi nacionalnih država u njoj kao i na razvojnu politiku – svijetsku i nacionalnu. Ovaj konsenzus nametnut je perifernim i poluperifernim zemljama putem kontrole spoljnog duga kojeg sprovode Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka. Zato se te dvije institucije smatraju odgovornim za „globalizaciju siromaštva“.⁶ Prema ovome tumačenju, manje razvijene zemlje će postati još siromašnije i sve više ovisne o kapitalu bogatih zemalja, koje sprovode i garantuju ove institucije. Zemlje Centralne i Istočne Evrope, od 1990. godine, u svojim transformacijama ekonomskog i političkog sistema podražavale su ovaj konsenzus.

Socioekonomska istraživanja kroz ovaj program kao jednu od svoje četiri glavne aktivnosti definiše „unapređivanje istraživačkog potencijala ljudi i socioekonomske baze znanja“. Cilj Evropske komisije je da se bolje razumiju strukturne promjene u Evropi, prepoznaju opcije za upravljanje promjenama i podstakne aktivnije učešće evropskih građana u oblikovanju sopstvene budućnosti kroz konstantnu analizu trendova koji izazivaju promjene, odnosa tehnologije i ekonomije tj. ekonomskih strategija.⁷

Ključni elementi nacionalnog identiteta Srba u Hrvatskoj je njihov jezik, vjera i pismo. U kakvom je stanju društvo znanja u XX i XXI vijeku, posmatrano sa kulturološkog aspekta

⁴ WINGENS, Matthias, 1998, *Wissensgesellschaft und die Industrialisierung der Wissenschaft*

⁵ Svjetska banka 1998: dio 1; UNDP 1999, Human Development Report 1999, poglavlja 1, 2, 5.

⁶ Chossudovsky, Michael (1997), *The Globalization of Poverty: Impacts of IMF and World Bank Reforms*. London: Zed Books

⁷ European Commission, 1999, 5th Framework Programme, 4th Activity: Improving the Human Research Potential and the Socio-Economic Knowledge Base, Key Action: Improving the Socio-Economic Knowledge Base, Guide for Proposers, Part One

odnosa i uvažavanja prema srpskoj nacionalnoj manjini prikazuje se kroz slijedećih par događaja.

Društvo znanja – kulturološki aspekt nekad i sad

O stanju intolerancije na jedno od obilježja nacionalnog identiteta – pravoslavnu vjeru Srpskog naroda u Hrvatskoj objašnjava autor Nikodim Milaš u svom djelu „Pravoslavna Dalmacija“ koje je poznato po tome što se u njemu dokazuje da je pravoslavna vjera bila jedina vjera u Dalmaciji do druge polovine IX-og vijeka.

U XIX vijeku, ali i prethodnim vijekovima, sliku o stradanju srpskog naroda i njegovog nacionalnog identiteta imamo iz slijedećih historijskih zapisa. „Opći pogled na prošlost pravoslavne crkve u Dalmaciji za minulih osamnaest vijekova (od ap. Pavla do polovine XIX vijeka) pokazuje sliku, koja je mnogo poučna za svakog pravoslavnog hrišćanina, a posebno za pravoslavnog Dalmatinca. Poučna je za sve pravoslavne hrišćane, jer se tu u punoj svjetlosti pokazala istina Spasiteljevog obećanja, da će On svagda biti sa Svojom crkvom, i da joj paklena vrata ne će odoljeti; poučna je ta slika za pravoslavne Dalmatince, jer u njoj vide sva stradanja predaka svojih za vjeru pravoslavnu i ustrajnost njihovu mušku u borbi za vjeru, te dakle živi primjer, kako treba da su i oni nepomični u odanosti k pravoslavnoj vjeri i gotovi, kao i predci im, pretrijeti radije i najveća stradanja, nego li popustiti u vjeri.”...” I to gonjenje trajalo je za nekoliko vijekova, sve do polovine XIX vijeka. Koliko su je gonili tu vjeru, i da su je htjeli sasvijem iskorijeniti iz Dalmacije, vidjeli smo; ali smo i to vidjeli, da su je mučki i oduševljeno branili plemeniti predci naši, i da za obranu njenu nijesu se oni bojali ni tamnice, niti drugih teških mučenja, i Bog im je bio u pomoći.“⁸

„Valjda nema na svijetu zemlje, u kojoj je intolerancija naspram pravoslavne vjere tako velika, kao u Dalmaciji. Ne smiju davati javnog izraza toj intoleranciji samo s toga, što postoje državni temeljni zakoni, koji jamče slobodu pravoslavne vjere u Dalmaciji, inače bi postupali protivu te vjere, kao što su prije izdanja tih zakona postupali. I tu intoleranciju dotični staraju se sistematski da podržavaju u ovoj zemlji, prikazujući pravoslavnu crkvu, kao neku jeretičku vjersku zadrugu, koja se silom nametnula u Dalmaciji.

Vjerska intolerancija, ma kako je htjeli pravdati latinski bogoslovi, u samoj stvari nije nego mržnja prema inovjercima, i plod je vjerskog fanatizma, koji potiče iz mračnjaštva i neznanja.

⁸ http://www.jadovno.com/tl_files/ug_jadovno/img/preporucujemo/knjige_feljtoni/Pravoslavna_Dalmacija.pdf, str. 506, 507.

Pa koliko je to neporjeciva istina za sva mjesta gdje intolerancija gospoduje, toliko se to na osobiti način pokazalo, a i pokazuje u Dalmaciji.”⁹

Istorijske činjenice su takve da je pravoslavna vjera obuhvatala hrišćanstvo do 1054. god., kada je došlo do velikog raskola do tada jedne Crkve. Od tada je Rimokatolička crkva izmjenila neka do tada zajednička učenja i tumačenja vjerskih dogmata. Interesantan fenomen u XXI vijeku je da je zapažen sve veći broj katolika koji se vraćaju u pravoslavlje, te vjerske obrede vrše u pravoslavnim manastirima i crkvama u Hrvatskoj.

Srpski intolerantna društvena dešavanja, temeljena na nacionalnoj i vjerskoj raznolikosti, vidimo i kroz događaj od prije nekoliko mjeseci - u RH početkom aprila 2014. god, preko društvenih mreža i na visokoposjećenom internet portalu dnevno.hr pozivalo se na bojkot 35 srpskih prodavnica i preduzeća u Vukovaru dok se ne skloni ćirilica iz grada¹⁰. Nepravilnosti u njihovom poslovanju nisu istraživane niti utvrđene, jedini razlog za to je što su osnivači i vlasnici pripadnici srpske nacionalne manjine. Na ovaj način se pokušalo ucjenjivati da se ne prizna u upotrebi pismo srpske nacionalne manjine, a ovakvi metodi prema savremenim istoričarima karakteristični su nacističkom, fašističkom i ustaškom režimu 30-ih godina prošlog vijeka.

Iako je ovakvim javno organizovanim aktivnostima prekršen Ustav RH, Ustavni zakon o zaštiti prava nacionalnih manjina, Kazneni zakon, Zakon o suzbijanju diskriminacije kao i mnoge evropske povelje i konvencije, još niko nije odgovarao za to. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, policija, niti bilo koja druga institucija (osim onih koje zastupaju interese srpskog naroda) nisu reagovala na ovaj događaj, već su svojim neoglašavanjem prećutno podržali govor mržnje, diskriminaciju i nacionalnu ksenofobiju, koja uskraćuje srpskoj nacionalnoj zajednici osnovna ljudska prava. Ovakav e-progon je u nadležnosti institucija države koja treba jednako da štiti sve svoje građane, a to nisu učinile.

Očuvanje nacionalnog identiteta u ovakvim uslovima okruženja je izazov Srbinu savremenog doba, a da je slično bilo i mnogim Srbima u svijetu postoje mnogi spisi i izjave. S tim u vezi, poznati Srbin, Nikola Tesla, svojevremeno je izjavio „Ja sam, kao što vidite i čujete, ostao Srbin i preko mora, gdje se ispitivanjima bavim. To isto treba da budete i vi i da svojim znanjem i radom podižete slavu srpstva u svetu.” Ova njegova izjava je danas univerzalna, a

⁹ Ibid, str 1.

¹⁰ <http://www.zvo.hr/index.php?meni=888&idt=66>

drugi poznati Srbin iz Hrvatske, Blaženopočivši Patrijarh Srpski Gospodin Pavle, ne tako davno je izjavio misao sa sličnom poentom - „Budimo ljudi, iako smo Srbi“.

S obzirom da je danas otvorena ugoženost srpskog jezika u hrvatskoj, nije zgoreg prisjetiti se zavještanja jezika osnivača srpske države velikog župana Stefana Nemanje:

„Čuvajte, čedo moje milo, jezik kao zemlju. Riječ se može izgubiti kao grad, kao zemlja, kao duša. A šta je narod izgubi li jezik, zemlju, dušu? Ne uzimajte tuđu riječ u svoja usta. Uzmeš li tuđu riječ, znaj da je nisi osvojio, nego si sebe potuđio. Bolje ti je izgubiti najveći i najtvrdi grad svoje zemlje, nego najmanju i najnezatniju riječ svoga jezika. Zemlje i države ne osvajaju se samo mačevima nego i jezicima. Znaj da te je neprijatelj onoliko osvojio i pokorio koliko ti je riječi potrao i svojih poturio. Narod koji izgubi svoje riječi prestaje biti narod. Postoji, čedo moje, bolest koja napada jezik kao zaraza tijelo. Pamtim ja takve zaraze i morije jezika. Biva to najčešće na rubovima naroda, na dodirima jednog naroda sa drugim, tamo gdje se jezik jednog naroda tare o jezik drugog naroda. Dva naroda, milo moje, mogu se biti i mogu se miriti. Dva jezika nikada se pomiriti ne mogu. Dva naroda mogu živjeti u najvećem miru i ljubavi, ali njihovi jezici mogu samo ratovati. Kad god se dva jezika susretnu i izmiješaju, oni su kao dvije vojske u bici na život i smrt. Dok se god u toj bici čuje jedan i drugi jezik, borba je ravnopravna, kad počinje da se bolje i više čuje jedan od njih, taj će prevladati. Najposlije se čuje samo jedan. Bitka je završena. Nestao je jedan jezik, nestao je jedan narod. Znaj, čedo moje, da ta bitka između jezika ne traje dan-dva, kao bitka među vojskama, niti godinu-dvije, kao rat među narodima, nego vijek ili dva, a to je za jezik isto tako mala mjera vremena kao za čovjeka tren ili dva. Zato je čedo moje bolje izgubiti sve bitke i ratove nego izgubiti jezik. Poslije izgubljenog jezika nema naroda. Čovjek nauči svoj jezik za godinu dana. Ne zaboravlja ga dok je živ. Narod ga ne zaboravlja dok postoji. Tuđi jezik čovjek nauči isto za godinu dana. Toliko mu je potrebno da se odreče svoga jezika i prihvati tuđi. Čedo moje milo, to je ta zaraza i pogibija jezika, kad jedan po jedan čovjek počinje da se odriče svoga jezika i prihvati tuđi, bilo što mu je to volja bilo da to mora. I ja sam, čedo moje, u mojim vojnama upotrebljavao jezik kao najopasnije oružje. Puštao sam i ja zaraze i morije na njihove jezike ispred mojih polkova. Za vrijeme opsada i dugo poslije toga slao sam čobane, seljane, zanatlije i skitnice da preplave njihove gradove i sela kao sluge, robovi, trgovci, razbojnici, bludnici i bludnice. Moji polkovođci i polkovi dolazili su na napola osvojene zemlje i gradove. Više sam krajeva osvojio jezikom nego mačem. Čuvajte se, čedo moje, inojezičnika. Dođu neprimjetno, ne znaš kad i kako. Klanjaju ti se i sklanjaju ti se na svakom koraku. I zato što ne znaju tvoj jezik ulaguju ti se i umiljavaju kako to rade psi.

Nikad im ne znaš šta ti misle, niti možeš znati, jer obično šute. Oni prvi koji dolaze da izvide kako je, dojavu drugima, i eto ti ih, preko noći domile u neprekidnim redovima kao mravi kad nađu hranu. Jednoga dana tako osvaneš opkoljen gomilom inojezičnika sa svih strana. Tada doznaješ kasno da nisu mutavi i da imaju jezik i pjesme, i svoja kola i običaje. Postaju sve bučniji i zaglušniji. Sada više ne mole niti prose, nego traže i otimaju. A ti ostaješ na svome, ali u tuđoj zemlji. Nema ti druge nego da ih tjeraš ili da bježiš, što ti se čini mogućijim. Na zemlju koju tako osvoje inojezičnici ne treba slati vojsku. Njihova vojska tu dolazi da uzme ono što je jezik osvojio. Jezik je čedo moje, tvrdi od svakog bedema. Kada ti neprijatelj provali sve bedeme i tvrđave, ti ne očajavaj, nego gledaj i slušaj šta je sa jezikom. Ako je jezik ostao nedirnut, ne boj se. Pošalji uhode i trgovce neka duboko zađu po selima i gradovima i neka slušaju. Tamo gdje odzvanja naša riječ, gdje se još glagolja i gdje se još, kao stari zlatnik, obrće naša riječ, znaj, čedo moje, da je to još naša država bez obzira ko u njoj vlada. Carevi se smjenjuju, države propadaju, a jezik i narod su ti koji ostaju, pa će se tako osvojeni dio zemlje i naroda opet kad-tad vratiti svojoj jezičkoj matici i svome matičnom narodu. Zapamti, čedo moje, da svako osvajanje i otepljenje nije toliko opasno za narod koliko je štetno za naraštaj. To može štetiti samo jednom naraštaju, a ne narodu. Narod je, čedo moje, trajniji od naraštaja i od svake države. Kad-tad narod će se spojiti kao voda čim puknu brane koje ga razdvajaju. A jezik, čedo moje, jezik je ta voda, uvijek ista s obje strane brane, koja će kao tiha i moćna sila koja bregove roni opet spojiti narod u jedno otačastvo i jednu državu.¹¹

Današnji položaj Srba u Hrvatskoj je bez sumnje ugrožen, o čemu svjedoče brojne antisrpske aktivnosti, između ostalih i one koje se spominju u ovom radu gdje se akcenat daje prvenstveno srpskom nacionalnom identitetu. No, nacionalni identitet nije manji niti slabiji ukoliko je ugrožena neka od njegovih dimenzija. No, da li je tzv. Evropskog društva znanja na polju kulture i zaštite nacionalnog identiteta nacionalnih manjina postiglo svoje ciljeve ma i u najmanjoj mjeri - nije. O ovoj evropskoj frazi koja još nema svoje korijene u Hrvatskom društvu, niti naznake o začetku istih otvoreno je pitanje o kojem se treba otvoreno razgovarati. Ovdje nije samo riječ o inkluziji ili o sprečavanju asimilacije, ovdje se govori o ugroženim pravima – u ovom slučaju pravima nacionalnog identiteta – kulture, jezika, pisma i vjere.

Možda je prvi korak ka usvajanju modela Evropskog društva znanja prihvatanje ovogodišnjeg prijedloga nekih zvaničnih lica kao što su ministra unutrašnjih poslova Republike Srbije

¹¹ http://www.rastko.rs/knjizevnost/umetnicka/mmedic/mmedic-zavestanja_c.html

Nebojše Stefanovića, i prof. dr Milorada Pupovca, predsjednika Srpskog narodnog vijeća, da se "Oluja" ne može slaviti. Apel za prestanak proslave progona svojih građana dolazi i od niza raznih institucija, nevladinih organizacija, udruga. Još uvijek je neriješeno pitanje poginulih i nestalih lica, kojih prema podacima dokumentacionog centra "Veritas", ima 1.853 Srba, a čiji krivični počinitelji nisu imenovani. Takođe, vladine institucije bi trebale uključiti sjećanje na ubijene Srbe.

Članstvom RH u EU, navedena otvorena pitanja su postala i evropska pitanja. Kako će Evropsko društvo znanja riješiti ovo pitanje i da li će ga uopšte uzeti na razmatranje, govoriće više o njihovom etičkom radu i principu pravednosti i jednakosti koje zagovaraju u svojim poveljama.

Zaključak

Do sada se društvo znanja u RH prihvaćalo s afirmacionog aspekta, tako da su preduzete primjene Bolonjskog sistema obrazovanja, pokrenuta je izrada Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS), razvijen Kampus program u Zagrebu, uvodi se formalno i neformalno e-obrazovanje. Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta smatra da je Hrvatska postala zemlja znanja, a članstvom u EU to se treba proširiti i na Evropsko društvo znanja.

Dalje, Evropsko društvo znanja u RH još nije nastupilo sa primjenom svog primarnog cilja, da nacionalne države povezuje društveno, kulturno i politički. Konkretno primjenjivog rada na temu kulturnog povezivanja i tolerancije srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj do sada nisu evidentne.

Da bi se poboljšao međuetnički odnos neophodno je uvažiti, priznati i zaštititi nacionalne identitete Srba u Hrvatskoj. Obnova povjerenja, treba da se otpočne priznavanjem i zaštitom elemenata nacionalnog identiteta srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj. Otvoren apel da se prestane s proslavom godišnjice „Oluje“ kao i apel da se oda počast postradalim Srbima, od strane hrvatskih javnih institucija nije ozbiljno uvažena i prihvaćena na razmatranje. Prećutno tolerisanje „e-agresije“ u Vukovaru, jedan je od niza antisrpskih aktivnosti.

Politička i javna pažnja se ne usmjerava na položaj Srba u Hrvatskoj, na srpsku samoodrživost, rast i razvoj, ali ni na, prije svega – zaštitu njihovih prava. Uzajamne tužbe Republike Hrvatske i Republike Srbije pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu, jednim

dijelom sprečavaju da Evropsko društvo znanja posveti pažnju zaštiti nacionalnog identiteta Srba u Hrvatskoj.

Da li se poslije etničkog čišćenja u periodu 1991-1995 može primjeniti ideja društva znanja koje će štiti razvoj srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj? U kojoj mjeri je moguće prevazići teške ratne zločine i zločine etničkog čišćenja kako bi se stvarali uslovi za suživot? Ko je kriv i ko će odgovarati u RH za progon svojih građana? Da li fenomen Evropskog društva znanja postaje *conditio sine qua non* mirnog i stabilnog suživota srpske nacionalne zajednice i njenog razvoja? Ta i još mnoga pitanja vezana za zaštitu nacionalnog identiteta Srba u Hrvatskoj čekaju svoje odgovore.

Za sada ostaje nadanje da Evropsko društvo znanja neće biti parodija koja je samo mrtvo slovo na papiru, uostalom kao i zakon Republike Hrvatske o službenom korišćenju pisma i jezika nacionalnih manjina.

Literatura i elektronski izvori

1. Chossudovsky, Michael 1997, *The Globalization of Poverty: Impacts of IMF and World Bank Reforms*. London: Zed Books
2. Drucker P. F, 1993, *Post-Capitalist Society*, Harper Business, New York
3. http://www.jadovno.com/tl_files/ug_jadovno/img/preporucujemo/knjige_feljtoni/Pravoslavna_Dalmacija.pdf
4. <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/47698479.pdf>.
5. http://www.rastko.rs/knjizevnost/umetnicka/mmedic/mmedic-zavestanja_c.html
6. <http://www.zvo.hr/index.php?meni=888&idt=66>
7. Keely, Brian, 2010, *Ljudski kapital, Kako ono što znate oblikuje vaš život*, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, Ministarstvo prosvete, Republika Srbija
8. Svjetska banka 1998: dio 1; UNDP 1999, *Human Development Report 1999*, poglavlja 1, 2, 5.
9. WINGENS, Matthias, 1998, *Wissensgesellschaft und die Industrialisierung der Wissenschaft*
10. European Commission, 1999, *5th Framework Programme, 4th Activity: Improving the Human Research Potential and the Socio-Economic Knowledge Base, Key Action: Improving the Socio-Economic Knowledge Base, Guide for Proposers, Part One*